

Я. Я. ВІЗНЯК

Почесний консул Литовської Республіки в м. Тернопіль та Тернопільській області,
Західноукраїнський національний університет (Україна, Тернопіль)

e-mail: ya.viznyak@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9270-507X>

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ЛИТОВСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН НАПРИКІНЦІ XX – НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Анотація

Метою дослідження є репрезентувати тенденції зовнішньополітичної та торговельно-економічних співпраці Литовської Республіки та України наприкінці XX – на початку XXI століття. Ключовим завданням дослідження є аналіз структури та розвитку торговельно-економічних відносин Литви з Україною. **Методологія** базується на загальнонаукових принципах історизму та об'єктивності, які реалізуються через методи історичного, системно-політичного, порівняльного і геополітичного аналізу, що в свою чергу дає змогу на основі подій та фактів виявити загальні закономірності та особливості формування і розвитку литовсько-українських взаємин в економічній сфері. Для розв'язання поставлених завдань застосовано теж спеціально-наукові методи дослідження: історико-генетичний, історико-типологічний, проблемно-хронологічний, а також методи систематизації, періодизації, аналізу й синтезу. **Наукова новизна.** висвітлено всебічну картину динаміки литовсько-українських взаємозв'язків у зовнішньополітичній та економічній сферах зазначеного періоду. Продемонстровано їхній розвиток у загальноєвропейському контексті із врахуванням геополітичних пріоритетів Литви та України. **Результати дослідження.** Зовнішньоторговельна співпраця є однією з основних складових зовнішньоекономічних відносин між обома державами, а саме за умов потужного розвитку процесів глобалізації, що зумовлює актуальність завдань, пов'язаних з пошуком нових джерел зміцнення конкурентоспроможності, а також компаньонів, у співробітництві з якими можна було б наблизити модернізацію та економічний розвиток. Визначено, що вагому роль у формуванні та координації міждержавних відносин відіграла Міжурядова українсько-литовська комісія з питань торговельно-економічної та науково-технічної співпраці. Підкреслюється, що позитивний приклад співпраці між Україною та Литвою може розглядатися як приклад використання минулого для зміцнення міждержавних відносин у Центрально-Східній Європі.

Ключові слова: Литовська Республіка, Україна, зовнішня політика, економічна співпраця, міжнародні відносини.

FOREIGN POLICY AND ECONOMIC COMPONENT OF LITHUANIAN-UKRAINIAN RELATIONS AT THE END OF THE XX – BEGINNING OF THE XXI CENTURY

Abstract

The purpose of the study is to present the trends in foreign policy and trade and economic at the end of the XX – beginning of the XXI centuries. The key task of the research is the analysis of the structure and development of trade and economic relations between Lithuania and Ukraine. **The methodology is based** on the general scientific principles of historicism and objectivity, which are implemented through the methods of historical, systemic-political, comparative and geopolitical analysis, which in turn allows us to identify, on the basis of events and facts, general patterns and features of the formation and development of Lithuanian-Ukrainian relations in the economic sphere. To solve the tasks set, special scientific research methods were also used: historical-genetic, historical-typological, problem-

chronological, as well as methods of systematization, periodization, analysis and synthesis. **Scientific novelty.** A comprehensive picture of the dynamics of Lithuanian-Ukrainian relations in the foreign policy and economic spheres of the specified period is highlighted. Their development in the pan-European context is demonstrated, taking into account the geopolitical priorities of Lithuania and Ukraine. **Research results.** Foreign trade cooperation is one of the main components of foreign economic relations between the two countries, namely, in the context of the rapid development of globalization processes, which determines the urgency of tasks related to the search for new sources of strengthening competitiveness, as well as partners in cooperation with whom it would be possible to bring modernization and economic development closer. It is determined that an important role in the formation and coordination of interstate relations was played by the Intergovernmental Ukrainian-Lithuanian Commission on Trade, Economic, Scientific and Technical Cooperation. It is emphasized that a positive example of cooperation between Ukraine and Lithuania can be seen as an example of using the past to strengthen interstate relations in Central and Eastern Europe.

Keywords: Republic of Lithuania, Ukraine, foreign policy, economic cooperation, international relations.

Вступ. Теперішній стан розвитку міжнародних економічних зв'язків між державами світу вимагає змін, спрямованих на створення об'єднань для подальшої ефективної співпраці. Зміцнення відносин у політичній, економічній, військовій, правовій, енергетичній, культурній та освітній сферах є важливим завданням у контексті нових форматів співпраці. Враховуючи історичні корені взаємин між Україною та Литовською Республікою, можна стверджувати, що процес розвитку відносин між цими країнами має значний потенціал. Одним із основних завдань є координація дій держав для ефективного реагування на виклики і загрози, які стосуються спільної безпеки.

Економічне співробітництво між обома державами приносить користь обома сторонам. В умовах війни з Росією співпраця розглядається здебільшого через політичний аспект. Для України торговельно-економічні відносини з Литвою мають значну цінність, особливо на фоні російської агресії, що вимагає геополітичних змін у сфері економічного співробітництва. Крім того, економічні зв'язки з Литвою не лише приносять економічні переваги, а й формують позитивний імідж України, підкреслюючи її надійність як партнера на міжнародній економічній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. порушена проблема в історичній науці вивчена лише частково. Вона досі не отримала комплексного та системного висвітлення у вітчизняній історіографії. Зараз існують лише окремі публікації на цю тему. Серед дослідників цієї проблематики варто відзначити: М. Дорошка, Н. Шпакову Н. В. (Дорошко, 2008, с. 308), (Дорошко & Шпакова, 2010, с. 66) І. Туряниця у своїй публікації “Невикористані можливості українсько-литовського торгово економічного співробітництва” (Туряниця, 2018, с. 131–133), зазначає, що коло спільних українсько-литовських зацікавлень є досить широким, відтак створює перспективи багатоаспектної співпраці, в якій торгово-економічній сфері припадає фундаментальне місце. Почесний консул Литовської Республіки в м. Ужгород В. Гарапко у своїй статті розкриває наукові й експертні оцінки результатів здійснення Литвою євроінтеграційного курсу в економічному вимірі.

Науковці О. Пікулик та І. Балак своє дослідження присвячують економічній дипломатії в розвитку литовсько-українських міждержавних взаємин. Дослідники з'ясовують сутність, цілі та інструменти економічної дипломатії. Ними відзначено, що литовсько-українські зв'язки є прикладом багаторічної динамічної взаємодії. Підкреслено найважливіші сфери економічної співпраці між країнами (Пікулик & Балак, 2022). Певні аспекти окресленої нами проблематики вивчалися у роботах О. Бетлій (2016, с. 56), О. Лукачук (2020) та ін. Поміж зарубіжних авторів варто

відзначити працю Дайви Ульбінайте “Велика президентка маленької країни” (2022, с. 256) в якій йдеться про перетворення радянської системи на європейську демократію. Досягнення політичної, економічної та енергетичної самостійності, а також про литовсько-українські двосторонні відносини.

Метою дослідження є репрезентувати тенденції зовнішньополітичної та торговельно-економічних співпраці Литовської Республіки та України наприкінці XX – на початку XXI століття.

Ключовим **завданням** дослідження є аналіз структури та розвитку торговельно-економічних відносин Литви з Україною.

Методи та методологія проведеного дослідження. Основою дослідження є загальнонаукові принципи історизму та об’єктивності, що реалізуються через методи системно-політичного, історичного, порівняльного і геополітичного аналізу. Це дає можливість на основі подій та фактів виявити загальні закономірності та особливості формування і розвитку економічних відносин між Україною та Литвою. Для досягнення поставлених цілей також використовувалися спеціально-наукові методи: історико-типологічний, історико-генетичний, проблемно-хронологічний, а також методи систематизації, періодизації, аналізу та синтезу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна сфера завжди була і залишається важливим напрямом співпраці між державами. Литва та Україна входили до єдиного народногосподарського комплексу Радянського Союзу, розвиток якого визначався централізованим плануванням, розробленим для всіх республік. Після розпаду СРСР обидві країни почали шукати нові шляхи економічного розвитку. Литва, зокрема, почала орієнтуватися на європейські ринки для збуту своєї продукції, однак конкуренція з провідними західноєвропейськими компаніями була для неї великою трудношшю. У результаті литовське керівництво активно працювало над створенням нових торговельних зв’язків з партнерами на пострадянському просторі. Постепенно сформувалася система товарообміну Литви з Латвією, Естонією, Польщею, Україною та Білоруссю.

У листопаді 1990 року в Мінську відбулися консультації між представниками національно-демократичних сил, а також перемовини між депутатами опозиційних партій у Верховних Радах Білорусі (Білоруський народний фронт) та України (Народна Рада), а також депутатами демократичної більшості Верховних Рад Литви і Латвії. Обговорювалися реальні перспективи співпраці між державами Балто-Чорноморського регіону. Саме тоді з’явилася ідея започаткування проєктів, які могли б сприяти розвитку економічної співпраці (Візник, 2021, с. 31–34).

Зазначмо, що важливу роль у формуванні та координації міждержавних відносин відіграла Міжурядова українсько-литовська комісія з питань торговельно-економічної та науково-технічної співпраці. “Економізація” зовнішньої політики та ефективність торгово-економічного співробітництва, що були проголошені як важливі критерії успішності функціонування міжнародних відносин, стали і залишаються основним матеріальним стимулом для подальшого розвитку потенціалу обох держав у цій сфері.

Відтак в умовах складного балансування між політично нестабільним Сходом (постійний тиск з боку москви, складнощі у двосторонніх зв’язках із Білоруссю і Польщею) та Заходом, Литва, як і Україна, зобов’язані були зберегти свою незалежність та національну ідентичність. Отже, це стало одним із основоположних чинників активізації литовсько-українського політичного діалогу. Литва висунула ідею моста між Північчю та Півднем, Заходом і Сходом. Вагоме місце у ній мала зайняти Україна, як один з найбільших на той час економічних партнерів Литовської Республіки (Туряниця, 2012, с. 41–42).

Сутність, розвиток і перебіг литовсько-українських взаємин на рівні урядів двох держав визначає значна кількість міжурядових угод. До таких доречно віднести: “Угоду між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про взаємне працевлаштування громадян” (Угода, 1995) від 28.03.1995 р., “Угоду між Урядом України і Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво” (Угода, 2005) від 9 грудня 2005 р., “Меморандум між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в енергетичній галузі” (Меморандум), а також варто згадати угоди про співробітництво у сфері пенсійного забезпечення, залізничного транспорту, взаємне працевлаштування громадян, попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків та низка інших.

Між двома країнами функціонує низка інституційних механізмів для координації співпраці в різних напрямках. Згідно з положеннями Декларації Президентів України та Литви від 28 березня 2002 року була створена Міжурядова рада зі співробітництва між Україною та Литвою, яка здійснює координацію розвитку міждержавних відносин. Для вирішення поточних питань і підготовки рекомендацій, а також для поглиблення контактів у сферах економіки, торгівлі та науки продовжують свою роботу Міжурядова Українсько-Литовська комісія з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, а також Українсько-Литовська комісія з питань європейської інтеграції. Це відповідало неофіційному плану українських дипломатів “потрапити до Європи через Балтію”, який активно популяризувала українська преса. Обидві держави щойно закладають власні економічні системи, відтак налагодження вигідного товарообміну є важливим чинником співпраці, підкріпленим ще в радянський період.

Аналогічної тактики у взаєминах з Україною дотримувався і экс-Президент Литовської Республіки Валдас Адамкус, він наголошував: “метою литовської політики є домогтися членства України в європейських альянсах і повністю залучити до економічного життя не лише Литви, а загалом усієї Європи” (Бондаренко, 2014). Зацікавленість українським питанням було актуальним і для президентки Далі Грибаускайте, яка прагнула розвивати і розширювати литовсько-українські взаємовідносини (Кравченко, 2018).

Періодична преса висвітлює розгорнуту картину українсько-литовської співпраці в галузі економіки, а також бачення Литовської Республіки як одного з найбільш вигідних координаторів господарського реформування соціально-економічного становища экс-радянської республіки до держави Євросоюзу. Серед основних складових цього процесу: “розробка проектів щодо транспортування енергетичних ресурсів, узгодження напрямів інвестиційної політики, співпраця у транспортній системі. Інформативними для підприємців є також статті, присвячені характеристиці діяльності підприємств з литовським капіталом, дочірніх компаній провідних концернів Литовської Республіки, аналізу рівня експорту та імпорту обох країн. Підняття цього питання в українській пресі пов’язано з тим, що Україна починає демонструвати власні промислові здобутки через взаємовідносини з Литвою європейським державам, проводячи собі в такий спосіб рекламну кампанію” (Žalys, 2003). Сьогодні головними промисловими групами Литви є: “MG Baltic”, “Achemos grupė”, (“Utenos trikotažas”, “Mineraliniai vandenys” “LNK”, etc.), “Žemaitijos pienas”. “Pieno žvaigždės”, “Sanitas”, “SBA”, “VMG” (Чорногор, 2017, с. 139–140).

Одночасно Литва прагне зміцнити стабільність свого економічного потенціалу серед країн ЄС у рамках Програми розширення на Схід, активно розвиваючи тісні зв’язки з Україною. Тому міждержавні відносини є взаємовигідними для обох сторін,

а їх популяризація в популярних виданнях сприяла формуванню образу Литовської Республіки серед українців як надійного партнера, зацікавленого в спільному вирішенні вигідних економічних питань.

Доречно зазначити, що торговельний аспект українсько-литовської співпраці було проаналізовано экс-Президентом України В. Ющенком як один з найбільш динамічних показників товарообороту України. В інтерв'ю кореспондентам “Голосу України” він окреслив його динаміку так: “У 2006 р. товарообіг між Литвою і Україною зріс на 38 %, порівняно з показником 2005 р., а у 2007 р. збільшився ще на 40 % і становив 729 млн. доларів, що було набагато більше ніж у 2004 р.” (Київ, 2007).

У 2008 р. “обіг товарами між Литвою та Україною склав 1156,4 млн. дол. США (що на 55,5% більше ніж у 2007 р.), наприклад експорт становив 432,3 млн. дол. США, а імпорт – 724,1 млн. дол. США” (Зарубінський, Чорний, 2008, № 8). Такі статистичні дані підтвердили інвестиційну привабливість України для литовської бізнес-еліти, а також статус Литви як одного з важливих інвесторів для української економіки (Ringailė Kuokštytė, Vytautas Kuokštis, 2014, p. 116–119).

Зазначмо, що значним кроком стало створення Українсько-Литовської ділової ради. Відтак започатковані стосунки між Конфедерацією промисловців Литви й Українським союзом промисловців та підприємців, що теж працюють над створенням вдалої платформи співпраці. Окрім того, розвивається співпраця з Промисловою палатою України.

Доречно зазначити, що в наші дні товарообіг України та Литовської Республіки значно зріс. Наприклад у 2019 р. на 34%, це найвищий показник динаміки зовнішньої торгівлі серед країн Європейського Союзу і нашої держави. Інвестиції Литви в економіку України добили 183 млн. доларів і виросли більш як на 20%. В Україні працює понад 50 компаній з литовським капіталом. Навіть під час пандемії, двостороння співпраця успішно розвивається (Візник, 2021, с. 33).

Як слушно зазначив президент Українського союзу промисловців і підприємців (УСПП) А. Кінах: “до таких результатів, безумовно, доклали зусиль Українсько-литовська та Литовсько-українська ділові ради, перед якими нині постало завдання – темпи зростання обсягів торгівлі, кооперації, інвестиційних надходжень розвитку нових промислових та економічних проєктів мають зберігатися та зростати. Відтак серед пріоритетних напрямів це сфери енергоефективності та енергозбереження, розвиток альтернативних видів енергії, впровадження екологічних європейських стандартів і норм, розвиток ІТ-технологій, промисловості тощо” (Українсько, 2020).

Україна та Литва розвивають взаємну торговельну та економічну співпрацю на основі рівності, взаємної вигоди та принципів міжнародного права. Важливими сферами спільних інтересів є “логістика, зелена енергетика, транспортна інфраструктура, біотехнології, захист довкілля, енергозбереження, інвестиційна співпраця тощо. Відтак завдяки потужній нормативно-правовій базі двосторонніх взаємин, литовсько-українські взаємовідносини розвиваються динамічно й Литовська Республіка є лідером поміж держав Європи за темпами двостороннього товарообігу з Україною” (Україна та Литва).

До прикладу “за даними обсягу торгівлі товарами з Україною, Литва у 2021 р. посіла 13 місце серед країн Європи, що являє 3,4 % від загального обсягу. Отже, вартість товарів і послуг, що Україна експортувала до Литовської Республіки у 2021 р. перевищила показник 2020 р. на 32 %” (Україна та Литва, 2021).

У складі експорту українських товарів до Литви основними є зернові культури, котли, машини, залізничні локомотиви, деревина та вироби з неї. Водночас,

аналізуючи структуру імпорту товарів з Литви до України, можна помітити значну частку нафти, нафтопродуктів і мінерального палива, що складає понад 49%. Україна також імпортує з Литви полімерні матеріали, пластмаси, добрива та засоби наземного транспорту, але в набагато менших обсягах (Посольство). Доречно зазначити, що в 2021 році відбулося значне зростання обсягів литовсько-української торгівлі послугами, що свідчить про поглиблення співпраці між двома країнами.

З огляду на це, нині ключовими галузями промисловості є електромоторна, радіоелектронна, кораблебудівна, нафтопереробна, харчова, сільськогосподарського машинобудування, гірнича, оптичне обладнання. Найбільшу частку валової промислової продукції дають харчова, легка, металообробна і машинобудівна галузі промисловості (Чорногор, 2017, с. 140).

Зазначмо, що сектор енергетики є важливою сферою українсько-литовського співробітництва. У рамках зустрічей Литовсько-Української міжурядової комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва “Литовська Республіка зобов’язалася підтримувати впровадження реформи в українському енергетичному секторі, виявила інтерес до ґрунтовної співпраці у сфері відновленої енергетики, обміні досвідом у галузі застосовування біоенергетики та найсучасніших технологій” (Ministry of the Economy, 2022).

Треба зазначити, що за результатами засідання Ради президентів Литовської Республіки та України під головуванням Гітанаса Науседи та Володимира Зеленського 27 листопада 2019 р. укладено ряд документів, котрі торкаються подальшого співробітництва обох держав: “Декларацію про розвиток стратегічного партнерства між Україною та Литовською Республікою на 2020–2024 роки, Декларацію про наміри щодо взаємного визнання електронної ідентифікації та довірчих послуг для електронних транзакцій між Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством економіки та інновацій Литви та Декларації про наміри щодо співпраці у сфері кібербезпеки між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Литви” (Eriksonas, 2019).

Варто також відзначити розвиток українсько-литовського співробітництва на місцевому та регіональному рівнях. Наприклад, 4 листопада 2019 року на Львівщині перебувала бізнес-делегація з Литви. Литовська сторона також висловила готовність до співпраці в розвитку бізнесу. Учасники делегації взяли участь у бізнес-форумі “Литва-Україна: досвід Європейського Союзу для Львівської області”, де презентували інвестиційний потенціал Львівщини, можливості литовського бізнесу та перспективи спільних українсько-литовських проєктів. Також відбулася панельна дискусія “Литва – Львівська область: пошук нових можливостей для литовсько-українського бізнесу”. Делегація складалася з представників компаній різних сфер, зокрема енергетики, інформаційних технологій, логістики, консалтингу та інших. У рамках форуму Вільнюська та Львівська торгово-промислові палати підписали Меморандум про співробітництво (Департамент). Крім того, литовська бізнес-делегація також відвідала подібні форуми в Івано-Франківську та Тернополі.

27 листопада 2019 року між Вільнюською палатою торгівлі, промисловості та ремесел і Херсонською обласною державною адміністрацією було укладено угоду про співробітництво, спрямовану на зміцнення зв’язків між підприємствами. А саме відкриття регіону для туризму з Литви та просування сільськогосподарської продукції на литовський ринок (там само).

29 квітня 2022 р. коли проходив захід “Мости довіри: розширення можливостей муніципалітетів України та Європейського Союзу через розбудову муніципального

партнерства” (Пікулик, Балак, 2022, № 7), зорганізований Програмою “U-LEAD з Європи” відбулося укладення угоди щодо партнерства між Коростенською громадою Житомирщини та Укмерзьким районом Литви. Обидві сторони домовились про співробітництво та здійснення об’єднаних проєктів у економічній, енергетичній, туристичній, гуманітарній та культурній сферах (Пікулик & Балак, 2022).

Окрім того, треба зазначити, що нині сфера цифрових технологій являється однією з перспективних у литовсько-українській співпраці. Відтак Міністерство економіки та інновацій надає допомогу нашій державі в галузі цифровізації. Обладнання, що забезпечує необхідну інфраструктуру Internet, поставляється спільно з партнерами в ЄС. А Центр реєстрів уже передав Україні обладнання, необхідне для забезпечення безпеки даних. Також українсько-литовська програма обміну експертами може значно покращити кібербезпеку в обох державах (Ministry of the Economy).

Зазначмо, що значну підтримку та допомогу Україні надає Литовська Республіка після початку повномасштабного російського військового вторгнення в Україну. “У квітні 2022 р. під час візиту до Києва міністр економіки та інновацій Литви Аушріне Армонайте відмітила про бажання сприяти відновленню України та стати плацдармом для повернення її бізнесу на ринок Європейського Союзу, та взяла участь в обговоренні шляхів підтримки торгівлі між Литвою й Україною. Особливу допомогу зараз Литва надає українському бізнесу та українським громадянам. Литовські компанії залишили країну агресора і Білорусь як тільки почалась війна та припинили підтримувати економіки цих обох держав своїми податками. Через всілякі ініціативи литовський бізнес наділив Україні понад 50 мільйонів” (Пікулик & Балак, 2022).

Відтак бізнес і соціальні компаньйони в Литві обговорюють ймовірні інвестиції у відновлення інфраструктури України, а також вивчається найбільш прийнятна модель фінансування для забезпечення прозорого та продуктивного використання коштів. Окрім того, теж розробляється нова платформа та новий фінансовий інструмент Rebuilt Ukraine Facility, котрий в перспективі об’єднає всю підтримку України з боку Литви, міжнародних інституцій та інших держав-членів Євросоюзу (Ministry of the Economy, (2022)).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, можна констатувати, що вагому роль у формуванні та координації міждержавних відносин відіграла Міжурядова українсько-литовська комісія з питань торговельно-економічної та науково-технічної співпраці. “Економізація” зовнішньої політики та ефективність торгово-економічної залишаються основним матеріальним стимулом для подальшого розвитку потенціалу обох країн у цій сфері, який ще не використано повною мірою. Таким чином, після перемоги України економічні відносини з Литвою повинні вийти на новий рівень, зокрема через тісну економічну співпрацю та участь литовських партнерів у масштабних проєктах відновлення України.

ЛІТЕРАТУРА

- Бетлій, О. (2016). *Аудит зовнішньої політики: Україна-Литва. Дискусійна записка*. Київ: Інститут світової політики.
- Бондаренко, В. (2004, 18–24 грудня). Президент Литви Валдас Адамкус: “Україна – європейська держава”. *Дзеркало тижня*, 51 (526).
- Візняк, Я. (2021). Українсько-литовські взаємини (кінець XX – початок XXI ст.): економічний аспект. У *Labyrinths of Reality: Collection of scientific works: based on materials of the XIV International scientific and practical conference*, 9(14), 31–34.

- Власюк, Н. (2004, 30 червня). Литовский опыт поможет Украине в энергосбережении. *День, 111*.
- Гарапко, В. (2020). Євроінтеграційний курс Литви в економічному вимірі та сфері енергетичної безпеки в оцінках наукового та експертного середовища. *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій, 5*, 4–20.
- Департамент міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва, Прес-служба ОДА.
https://old.loda.gov.ua/news?news_departments=7,24&id=48238
- Дорошко, М. С. (2008). *Країнознавство. Країни СНД і Балтії*. Книги – XXI.
- Дорошко, М. С. & Шпакова, Н. В. (2010). *Держави пострадянського простору у світовій політиці*. “Знання”.
- Зарубінський, О. & Чорний, В. (2008, 5–11 березня). Перспективи Балто-Чорноморського співробітництва. *Дзеркало тижня, 8*(536).
- Лукачук, О. (2007, 15 серпня). Київ хоче співробітничати з Вільнюсом в енергетиці і торгівлі. *Голос України, 144*(4144).
- Кравченко, В. (2009, 22–29 травня). Антикризовий президент. *Дзеркало тижня, 18* (746).
- Лукачук, О. (2020). Діяльність Надзвичайних та повноважних Послів Литовської Республіки в Україні у 1996–2020 рр.: “річпосполитський вектор”. *Синергія гравців у сфері реалізації культурної дипломатії в Україні, 178–186*.
- Лукачук, О. (2010). Українсько-литовські міждержавні взаємини: економічні проекти і форми співпраці (за матеріалами сучасних періодичних видань). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: “Історія”, 1*, 233–239.
- Меморандум між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в енергетичній галузі У Перелік чинних міжнародних угод між Україною і Литовською Республікою.
<http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua>
- Пікулик, О. Б. & Балак, І. О. (2022). Економічна дипломатія в розвитку українсько-литовських міждержавних відносин. *Ефективна економіка, 7*.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_7_19
- Посольство України у Литовській республіці. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Литовською Республікою.
<https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3542-stan-torgovelyno-jekonomichnih-vidnosin/3546-trade-and-investment>
- Турияница, І. А. (2018). Невикористані можливості українсько-литовського торгово-економічного співробітництва. *International relations, part “Economic sciences”, 16*, 131–133.
- Турияница, І. А. (2012). Українсько-литовські відносини в умовах членства Литовської Республіки в ЄС та НАТО (2004–2008 рр.). *Грані, 4*(84), 24–28.
- Турияница, І. А. (2012). *Українсько-литовські взаємини у політичній та гуманітарній сферах (1991–2011 рр.)*: Дис... на здобуття наукового ступеня к. істор. наук. Спец. 07.00.01. історія України. ЛНУ ім. І. Франка. Львів.
- Угода між Урядом України і Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво від 4 червня 2008 р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_061#Text
- Українсько-литовські економічні та партнерські стосунки розвиватимуться надалі (2020, 20 жовтня).

<http://www.ooru.org.ua/news/475.ukrainско-litovski-ekonomichni-ta-partnerski-stosunki-rozvivatimutsya-y-nadali.htm>

Україна та Литва поглиблюватимуть співпрацю в питаннях спільної реалізації проєктів з альтернативної енергетики та енергоефективності (2021, 19 березня). Пресслужба Укргідроенерго.

<https://bit.ly/3zmEpKd>

Україна та Литва нарощуватимуть співробітництво в інвестиційній сфері (2022, 13 липня). Міністерство економіки України.

<https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-lytva-naroshchuvatymut-spivrobitnytstvo-v-investytsiinii-sferi>

Ульбінайте, Д. (2022). *Велика президентка маленької країни. Історія Далі Грибаускайте*. Наш формат.

Чорногор, Я. О. (2017). *Литва*. In: *Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа*. У А. І. Кудряченко (ред.) *Країни світу і Україна: енциклопедія* : в 5 т. (с.127–146). Видавництво “Фенікс”.

Eriksonas, L. (2019) “Lithuania external relations briefing: Lithuania is expanding its relations with Ukraine by paving the way for creating the strategic partnership” *China-CEE Institute*, 23(4).

<https://bit.ly/3RGFzXU>

Žalys, Leonas. (2003, 22 vasaris). Vakarai prausia Ukrainą. *Kauno Diena*.

Ministry of the Economy and Innovation of the Republic of Lithuania. Minister of Economy: “Lithuania and Ukraine are to discover new cooperation possibilities”.

<https://bit.ly/3v2jRUC>

Ministry of the Economy and Innovation of the Republic of Lithuania (2022), “Lithuania to host international conference on Ukraine’s reconstruction”, available at:

<https://eimin.lrv.lt/en/news/lithuania-to-host-international-conference-on-ukraines-reconstruction>

Ringailė Kuokšytė, Vytautas Kuokštis. (2014). *Lithuania’s economic diplomacy: export promotion and FDI attraction. Economic diplomacy of the Baltic states* / ed. by Andris Sprūds, Kārlis Bukovskis. Latvian Institute of International Affairs, Friedrich Ebert Stiftung, 116–119.

REFERENCES

Betlii, O. (2016). *Audyt zovnishnoi polityky: Ukraina-Lytva. Dyskusiina zapyska*. Instytut svitovoi polityky.

Bondarenko, V. (2004, 18–24 hrudnia). Prezydent Lytvy Valdas Adamkus: “Ukraina – yevropeiska derzhava”. *Dzerkalo tyzhnia*, 51(526).

Vizniak, Ya. (2021). Ukrainско-lytovski vzaiemyny (kinets KhKh – pochatok KhKhI st.): ekonomichniy aspekt. U *Labyrinths of Reality: Collection of scientific works: based on materials of the KhIV International scientific and practical conference*, 9(14), 31–34.

Vlasiuk, N. (2004, 30 chervnia). Lytovskiy opyt pomozhet Ukrayne v enerhozberezheny. *Den*, 111.

Harapko, V. (2020). Yevrointehratsiyni kurs Lytvy v ekonomichnomu vymiri ta sferi enerhetychnoi bezpeky v otsinkakh naukovo ho ta ekspertno ho seredovyshcha. *Ukrainskyi Shchorichnyk z Yevropeiskyykh Intehratsiinykh Studii*, 5, 4–20.

Departament mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy ta mizhnarodno ho spivrobitnytstva, Pres-sluzhba ODA.

https://old.loda.gov.ua/news?news_departments=7,24&id=48238

- Doroshko, M. S. (2008). *Krainoznavstvo. Krainy SND i Baltii*. Chernivtsi: Knyhy – XXI.
- Doroshko, M. S. & Shpakova, N. V. (2010). *Derzhavy postradianskoho prostoru u svitovii politytsi*. “Znannia”.
- Zarubinskyi, O. & Chorny, V. (2008, 5–11 bereznia). Perspektyvy Balto-Chornomorskoho spivrobitnytstva. *Dzerkalo tyzhnia*, 8 (536).
- Lukachuk, O. (2007, 15 serpnia). Kyiv khoche spivrobitnychaty z Vilniusom v enerhetytsi i torhivli. *Holos Ukrainy*, 144(4144).
- Kravchenko, V. (2009, 22–29 travnia). Antykryzovyi prezident. *Dzerkalo tyzhnia*, 18(746).
- Lukachuk, O. (2020). Diialnist Nadzvychainykh ta povnovazhnykh Posliv Lytovskoi Respubliky v Ukraini u 1996–2020 rr.: “richpospolytskyi vektor”. *Synerhiia hravtsiv u sferi realizatsii kulturnoi dyplomatii v Ukraini*, 178–186.
- Lukachuk, O. (2010). Ukrainsko-lytovski mizhderzhavni vzaiemyny: ekonomichni proekty i formy spivpratsi (za materialamy suchasnykh periodychnykh vydan). *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Serii: “Istoriia”*, 1, 233–239.
- Memorandum mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Lytovskoi Respubliky pro spivrobitnytstvo v enerhetychnii haluzi U *Perelik chynnykh mizhnarodnykh uhod mizh Ukrainoiu i Lytovskoiu Respublikoiu*.
<http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua>
- Pikulyk, O. B. & Balak, I. O. (2022). Ekonomichna dyplomatiia v rozvytku ukrainsko-lytovskykh mizhderzhavnykh vidnosyn. *Efektivna ekonomika*, 7.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_7_19
- Posolstvo Ukrainy u Lytovskii respubliks. Torhovelno-ekonomichne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Lytovskoiu Respublikoiu.
<https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3542-stan-torgovelyno-jekonomichnih-vidnosin/3546-trade-and-investment>
- Turianytsia, I. A. (2018). Nevykorystani mozhlyvosti ukrainsko-lytovskoho torhovo ekonomichnoho spivrobitnytstva. *International relations, part “Economic sciences”*, 16, 131–133.
- Turianytsia, I. A. (2012). Ukrainsko-lytovski vidnosyny v umovakh chlenstva Lytovskoi Respubliky v YeS ta NATO (2004–2008 rr.). *Hrani*, 4(84), 24–28.
- Turianytsia, I. A. (2012). *Ukrainsko-lytovski vzaiemyny u politychnii ta humanitarnii sferakh (1991–2011 rr.)*: Dys... na zdobuttia naukovoho stupenia k. istor. nauk. Spets. 07.00.01. istoriia Ukrainy. LNU im. I. Franka. Lviv.
- Uhoda mizh Uriadom Ukrainy i Uriadom Lytovskoi Respubliky pro ekonomichne, promyslove ta nauково-tekhnicne spivrobitnytstvo vid 4 chervnia 2008 r.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_061#Text
- Ukrainsko-lytovski ekonomichni ta partnerski stosunki rozvyvatymutsia nadali (2020, 20 zhovtnia).
<http://www.ooru.org.ua/news/475.ukrainsko-litovski-ekonomichni-ta-partnerski-stosunki-rozvivatymutsya-y-nadali.htm>
- Ukraina ta Lytva pohlybliuvatymut spivpratsiu v pytanniakh spilnoi realizatsii proektiv z alternatyvnoi enerhetyky ta enerhoefektyvnosti (2021, 19 bereznia). Pressluzhba Ukrhidroenerho.
<https://bit.ly/3zmEpKd>
- Ukraina ta Lytva naroshchuvatymut spivrobitnytstvo v investytsiinii sferi (2022, 13 lypnia). Ministerstvo ekonomiky Ukrainy.
<https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-lytva-naroshchuvatymut-spivrobitnytstvo-v-investytsiinii-sferi>

- Ulbinaitė, D. (2022). *Velyka prezidentka malenkoi krainy. Istorija Dali Hrybauskaite*. Kyiv Nash format.
- Chornohor, Ya. O. (2017). *Lytva*. In: *Pivnichna Yevropa. Zakhidna Yevropa. Pivdenna Yevropa*. U A.I. Kudriachenko (red.) *Krainy svitu i Ukraina : entsyklopediia : v 5 t.* (s. 127–146). Vydavnytstvo “Feniks”.
- Eriksonas, L. (2019) “Lithuania external relations briefing: Lithuania is expanding its relations with Ukraine by paving the way for creating the strategic partnership” *China-CEE Institute*, 23(4).
<https://bit.ly/3RGFzXU>
- Žalys, Leonas. (2003, 22 vasaris). Vakarai prausia Ukrainą. *Kauno Diena*.
- Ministry of the Economy and Innovation of the Republic of Lithuania. Minister of Economy: “Lithuania and Ukraine are to discover new cooperation possibilities”.
<https://bit.ly/3v2jRUC>
- Ministry of the Economy and Innovation of the Republic of Lithuania (2022), “Lithuania to host international conference on Ukraine’s reconstruction”, available at:
<https://eimin.lrv.lt/en/news/lithuania-to-host-international-conference-on-ukraines-reconstruction>
- Ringailė Kuokštytė, Vytautas Kuokštis. (2014). *Lithuania’s economic diplomacy: export promotion and FDI attraction. Economic diplomacy of the Baltic states / ed. by Andris Sprūds, Kārlis Bukovskis*. Riga: Latvian Institute of International Affairs, Friedrich Ebert Stiftung, 116–119.